

Nr ____ din ____

APROB

____ / semnat/ ____
____ / 2021

RAPORT SPECIAL
Sesizare din oficiu nr. ____ din ____
privind decesul unei deținute în incinta Penitenciarului nr. 16 -Pruncul

A. Informații cu privire la procesul de cercetare:

1. În conformitatea alin. (1) art. 22 Legea nr. 52 din 03.04.2014 privind Avocatul Poporului (Ombudsman), în cazul unor prezumții puternice de indicare a încălcării Drepturilor Omului, Avocatul Poporului este în drept să acționeze din oficiu, prevenind anticiparea în viitor a unor incidente nefaste, mobilizând autoritățile publice să întreprindă măsuri urgente în cazurile în care sunt martori ai afectării Drepturilor Omului.

2. În data de 04.10.2021, Oficiului Avocatului Poporului i s-a comunicat de către administrația instituției penitenciare: „în data de 04.10.2021, la ora 14.30, în incinta Penitenciarului nr. 16 – Pruncul, în secția Boli contagioase, salonul nr. 5 a decedat de moarte naturală, fără semne de violență deținuta: V.B.V.A. a.n. 1964, cu diagnoza post-mortem: Cancer vulvă T₃N₁M₀. Metastaze în ganglionii limfatici inghinali pe stânga. Cașexie canceroasă. Hemoragie intestinală inferioară. Anemie post-hemoragică. Sindrom algic violent. Tulburare psihică pe fon de maladie oncologică. Sindrom halucinator delirant. Abces al regiunii gluteale pe stânga. Sechelele traumatismului cranio-cerebral. Disfuncție vegetativă supra-segmentară cu crize vegeto-vasculare de tip mixt. Sindrom vestibulo-atactic. Sindrom asteno-neurotic. Presbiție. Serecontrol”.

3. În vederea constatării circumstanțelor, Avocatul Poporului a inițiat o cercetare pe baza informațiilor remise de către administrația instituției penitenciare, verificând în ce manieră au fost activate serviciile medicale preventive, ce asistențe i-au fost acordate deținutei în timpul evoluției bolii de suferință și dacă a fost discutat în termen util: subiectul liberării de executare a pedepsei de către instanța de judecată, în legătură cu îmbolnăvirea gravă a deținutei. (alin. (2) art. 95 Cod penal al Republicii Moldova)

B. Contextul cercetării:

1. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale;
2. Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela);
3. Codul penal al Republicii Moldova;
4. Statutul executării pedepsei de către condamnați;
5. Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului;
6. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Cercetarea s-a axat pe informațiile furnizate de administrația instituției penitenciare nr. 16 – Pruncul: rapoartele angajaților disponibilizați pentru vegherea pacientei; rapoartele medicului ginecolog al secției chirurgie din cadrul Penitenciarului nr. 16.

C. Faptele cauzei:

4. Retrospectiva incidentului, comunică angajații instituției penitenciare: în data de 04.10.2021, la ora 14.30, au fost alertați să se prezinte la secția Boli contagioase a Penitenciarului nr. 16 – Pruncul de către medicul ginecolog, raportându-li-se faptul - deținuta V.B.V.A, a.n. 1964 a decedat de moarte naturală, fără semne de violență, cu diagnoza post-mortem: cancer al vulvei, metastază.

5. Specifică medicul ginecolog: pacienta V.B.V.A. a.n. 1964, a fost internată în secția chirurgie a Penitenciarului nr. 16 – Pruncul în data de **31.07.2021**.

6. Pe perioada spitalizării au fost efectuate:

- Examinări clinice și paraclinice;
- Consultații ale medicului chirurg, terapeut, ginecolog, neurolog, psihiatru oncolog.

7. De asemenea, deținutei V.B.V.A., a.n. 1964 i s-a stabilit diagnosticul clinic: Cancer vulvă T₃N₁M₀. Metastaze în ganglionii limfatici inghinali pe stânga. Cașexie canceroasă. Hemoragie intestinală inferioară. Anemie post-hemoragică. Sindrom algic violent. Tulburare psihică pe fon de maladie oncologică. Sindrom halucinator delirant. Abces al regiunii gluteale pe stânga.

Sechelele traumatismului cranio-cerebral. Disfuncție vegetativă supra-segmentară cu crize vegeto-vasculare de tip mixt. Sindrom vestibolo-atactic. Sindrom asteno-neurotic. Presbiție. Serecontrol.

8. În perioada spitalizării a fost administrat tratament simptomatic conform indicațiilor medicului oncolog: analgezic, antiinflamator, hepatoprotector, spasmolitic, antihipertensiv, antiaginos, antiagregant, gastroprotector, antacid, antianemic, polichimioterapie.

9. La data de **22.09.2021**, a fost prezentată pentru liberarea de la executarea pedepsei înainte de termen, pe motiv de boală.

10. În data de 04.10.2021, starea pacientei s-a înrăutățit, a survenit stopul cardiac, deși au fost inițiate măsuri de resuscitare cardiorespiratorie 30:2 cu administrarea medicației corespunzătoare, funcțiile organelor vitale nu s-au restabilit, înregistrându-se la ora 15.00 – moartea biologică a deținutei.

D. Obiecțiile Avocatului Poporului

11. **Avocatul Poporului atestă cu îngrijorare circumstanțele decesului deținutei V.B.V.A., a.n. 1964, care deși suferea de-o boală gravă de-o perioadă îndelungată, nu beneficiase de principiul umanismului dreptului penal statuat în alin. (2) art. 95 Cod penal al Republicii Moldova în termen util, acesta fiind înaintat cu întârziere, în data de 22.09.2021, ne mai reușind să producă efecte, întrucât survenise decesul deținutei (04.10.2021).**

Cazuri de natură similară se atestă și în practica Curții Europene a Drepturilor Omului care identifică detenția unei persoane grav-bolnave drept un tratament inuman, degradant, contrar dispozițiilor art. 3 Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale:

Mousel împotriva Franței¹:

„Reclamantul, care execută o pedeapsă cu închisoarea de 15 ani, a fost diagnosticat cu leucemie limfatică în 1999. Când i s-a agravat starea de sănătate, acesta a făcut, în cursul zilei, chimioterapie la un spital. Acesta era imobilizat cu lanțuri pe durata transportului la spital și a afirmat că, în timpul ședințelor de chimioterapie, avea picioarele imobilizate cu lanțuri, iar una dintre încheieturile mâinii era legată de pat. În anul 2000, acesta a decis să sisteze tratamentul, plângându-se de aceste condiții și de comportamentul agresiv manifestat de agenții de penitenciar față de el. În consecință, acesta a fost transferat la un penitenciar mai apropiat de spital, iar în 2001 a fost liberat condiționat, având obligația de a urma tratamentele sau îngrijirile medicale. Invocând art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenția europeană a drepturilor omului, reclamantul s-a plâns că fusese ținut în detenție deși era grav bolnav, precum și de condițiile de detenție.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că a fost încălcat art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenția europeană a drepturilor omului în ceea ce privește perioada anterioară liberării condiționate a reclamantului și a hotărât în special că, deși starea de sănătate a acestuia devenise incompatibilă cu menținerea sa în detenție pe măsură ce boala sa se agrava, administrația penitenciarului nu a luat nicio măsură specială”.

Gulai Cetin împotriva Turciei²

„Reclamanta s-a plâns că a fost ținută în penitenciar, inițial în stare de arest preventiv și ulterior ca urmare a condamnării sale pentru omor, deși suferea de cancer în formă avansată. Aceasta a afirmat în special că autoritățile i-au refuzat punerea în libertate în cursul judecății, suspendarea executării pedepsei sau grațierea și, în consecință, i-a fost agravată astfel suferința fizică și mintală. Aceasta a murit de cancer în spitalul penitenciarului.

Curtea a observat că, în conformitate cu art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, sănătatea persoanelor private de libertate necesită uneori măsuri umanitare, mai

¹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-651691-657425>

² <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-4279784-5107667>

ales în cazul în care se pune problema menținerii în detenție a unei persoane a cărei stare este incompatibilă pe termen lung cu mediul penitenciar.

În prezenta cauză, Curtea a concluzionat că respectivele condiții de detenție a reclamantei, atât anterioare cât și ulterioare condamnării sale, au constituit tratamente inumane și degradante și deci o încălcare a art. 3; totodată, reclamanta a suferit o discriminare în sensul că, în timpul arestării preventive, nu a beneficiat de măsurile de protecție aplicabile persoanelor condamnate care suferă de boli grave, ceea ce a constituit o încălcare a art. 3 coroborat cu art. 14 (interzicerea discriminării) din Convenție.

În ultimul rând, în conformitate cu art. 46 (forța obligatorie și executarea hotărârilor), Curtea a recomandat autorităților turce să ia măsuri pentru protejarea sănătății persoanelor private de libertate care suferă de boli incurabile, indiferent dacă sunt arestate preventiv ori execută o pedeapsă ca urmare a pronunțării unei condamnări”.

Kondrulin împotriva Federației Ruse³

„Cauza a avut ca obiect o plângere făcută de o persoană privată de libertate cu privire la asistența sa medicală necorespunzătoare în detenție; ulterior, acesta a murit de cancer în timpul executării pedepsei.

Curtea a concluzionat că autoritățile nu i-au acordat asistența medicală de care avea nevoie, expunându-l astfel unei suferințe psihice și fizice îndelungate.

În această cauză, Curtea a hotărât că a fost încălcat art. 34 (dreptul de a introduce o cerere individuală) din Convenție, pe motivul nerespectării de către stat a măsurii provizorii constând în solicitarea unui examen medical independent pentru reclamant; totodată, a fost încălcat art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, ca urmare a neacordării de către autorități a asistenței medicale de care avea nevoie reclamantul”.

Dorneanu împotriva României⁴

„Cauza viza condițiile de viață și îngrijirea acordată în penitenciar reclamantului, care suferea de cancer metastatic terminal de prostată. Reclamantul s-a plâns că imobilizarea sa la patul din spital a reprezentat un tratament inuman și că starea sa de sănătate era incompatibilă cu detenția. Acesta a decedat după opt luni în detenție.

Curtea a reținut că a fost încălcat art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, constatând că tratamentul aplicat de autoritățile române în cazul reclamantului nu a fost compatibil cu prevederile art. 3 și că acestea l-au supus la tratamente inumane în timp ce reclamantul suferea de o boală terminală.

Curtea a observat, în special, că autoritățile nu au luat în considerare aspectele specifice situației reclamantului și nu au examinat dacă, în practică, acesta era apt să rămână în detenție. În consecință, deciziile autorităților naționale au demonstrat că procedurile aplicate au acordat prioritate formalităților în raport cu considerentele umanitare, împiedicându-l astfel pe reclamantul muribund să își petreacă ultimele zile în mod demn”.

12. Surplus, Avocatul Poporului se întreabă dacă aranjamentele medicale organizate în incinta Penitenciarului nr. 16 – Pruncul au fost în putere de a ameliora starea sănătății, dacă nu era necesară prestarea unor servicii medicale calificate într-o instituție oncologică.

Mai mult, Avocatul Poporului se întreabă dacă omisiunea transportării într-o instituție specializată nu a permis evoluția bolii la o etapă de ireversibilitate.

Avocatul Poporului îndeamnă autoritățile penitenciare să delege competențele medicale unor structuri adaptate logistic și medical ori de câte ori deținuții aflați în custodia acestora acuză probleme de sănătate.

Lipsa adaptărilor special-medice în mediul penitenciar fac posibilă încălcarea art. 3 Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, apropiind detenția de un tratament inuman și degradant, fapt condamnat dur de Avocatul Poporului.

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-5491542-6897005>

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-5927703-7571249>

13. Înregistrarea unui asemenea precedent îngrijorează Avocatul Poporului, fiind în putere de a demonstra în ce manieră Drepturile Omului sunt neglijate de către reprezentanții autorităților publice și cât de nepregătit este sistemul penitenciar în aplicarea principiului umanismului, demnității și-a siguranței persoanelor aflate în custodia statului.

Executor:

Diana MAZNIUC,
Consilier / semnat /

Coordonat:

Natalia MOLOȘAG,
Avocatul Poporului / semnat /